

TAIPALSAARI
LEIKONLAHTI, POHJANHIEKKA
LUONTOINVENTOINTI

Jouko Sipari

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
TUTKIMUSMENETELMÄT	3
TULOKSET	4
1. Leikonlahti	4
2. Pohjanhiekkä	9

LIITTEET

Kansikuva: Leikonlahden rantaa lounaaseen päin kuvattuna. Taustalla näkyy Leikonlahden nuotiopaikka.

JOHDANTO

Leikonlahden suunnittelualueella (LIITTEET, Kartta 1.) tehtiin maankäyttö- ja rakennuslain mukainen luonto- ja maisemainventointi kesä-heinäkuussa 2020. Työssä inventoitiin suunnittelualan luonnonsuojelulain 29§ mukaiset suojellut luontotyypit, metsälain 10§ mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt, vesilain 15a§ ja 17a§ tarkoittamat pienvedet sekä muut arvokkaat kohteet. Suunnittelualan eläin- ja kasvilajiston inventoinnissa arvioitiin uhanalaisten lajien (Luonnonsuojelulaki 46§) ja erityistä suojelua tarvitsevien lajien (LSL 47§) sekä luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien esiintymisalueiksi sopivia kohteita.

Lajistoa koskeva selvitystyö keskittyi kasvistoon. Nisäkkäistä selvitettiin erityisesti mahdollista liito-oravan (*Pteromys volans*) esiintymistä suunnittelualueella. Muu lajisto ja muut mahdolliset luontoarvot, joilla voisi olla merkitystä alueen maankäyttöä suunniteltaessa, käytiin läpi kasvistoselvityksen yhteydessä. Suunnittelualan maaperä- ja vesiolosuhteita arvioitiin kunkin alueen ekologiaa ja käytettävyyttä silmällä pitäen.

TUTKIMUSMENETELMÄT

Lajisto tutkittiin kartoittamalla suunnittelualueet systemaattisesti. Lajiston lisäksi kartoituksen yhteydessä tutkittiin alueelta myös mahdolliset rauhoitettavat tai suojelua vaativat biotoopit sekä mahdolliset uhanalaisille lajeille soveltuvat elinympäristöt, merkittävät maisemakokonaisuudet sekä mahdolliset muut arvokkaat luontotekijät sekä arvioitiin alueen maaperä- ja vesiolosuhteita ekologiselta ja maankäytön suunnittelun kannalta.

Liito-oravan mahdollista esiintymistä tai merkkejä esiintymisestä suunnittelualueella seurattiin aktiivisesti tarkastamalla kaikki suunnittelualueilla todetut kolopuut sekä tarkastamalla kaikki lajille mahdollisesti sopivat elinympäristöt.

Havainnot ja arviot kirjattiin systemaattisesti ylös havainnointipaikalla. Maastotöiden yhteydessä on kerätty suunnittelualueesta myös kuva-aineisto, jota on käytetty hyväksi inventoinnin tulosten kokoamisessa sekä raportin laadinnassa. Raportissa on esitetty inventoinnin tulosten lisäksi tulosten perusteella tehdyt suositukset maankäytön suunnittelua varten.

TULOKSET

1. Leikonlahti (LIITTEET, Kartta 2.)

Leikonlahden suunnittelualue on profiililtaan vaihtelevaa harjusora-aluetta. Hiekkaisesta rantavyöhykkeestä ranta nousee pohjoisosassa jyrkkänä harjurinteenä (Kuva 1.). Keski- ja eteläosistaan maaperä nousee loivaprofiilisempaan rinnemaana kohti alueen itäosan harjuja (Kuva 2.). Suunnittelualueen itäosan harjumaasto on jyrkkärinteistä, suppien muovaamaa maisemaa. Alueen pohjoispäässä on suppakuoppaan muodostunut pienialainen suo (Kuvat 3. ja 4.).

Kuva 1. Suunnittelualueen pohjoispään rantaan laskeva rinne etelästä päin kuvattuna.

Kuva 2. Suunnittelualueen keskiosan rinneprofiili on maltillinen.

Kuva 3. Suunnittelualueella, paikallistien itäpuolella on jyrkkärinteinen harjujakso.

Kuva 4. Pohjoispäässä harjujakso katkeaa suppaan, joka avautuu järvelle päin (taustalla).

Suunnittelualueen pohjoisosassa rannasta itään päin harju nousee jyrkkärinteisenä ja varsin korkealle vedenpinnan tasoon nähden. Harjumaa on alarinteiltään tuoretta kangasta (MT) ja ylärinteiltään tuoretta ja kuivaa kangasta (VT). Harjumaan länsirinne, joka avautuu järvelle päin, on jyrkkäprofiilinen. Itään päin harjumaa on profiililtaan vaihtelevaa kumpumaastoa, jossa paikoin

supat tekevät maiseman jyrkkäprofiiliseksi. (Kuvat 5. ja 6.). Pohjoisosassa harjun korkeimmat lakialueet ovat paikoin karua kangasta (CIT) (Kuva 7.). Harjujakson metsät ovat puustoltaan nuorehkoa, harvennettua määntymetsää (esim. Kuvat 5-7.). Kenttäkerroksen lajisto todettiin tavanomaiseksi kangasmetsien lajistoksi (MT, VT, CIT). Hieman vähälukuisemmista lajeista mainittakoon mäntykukka ja pohjoisosan karun kankaan (CIT) kangasajuruoho (Kuva 8.). Kangasvuokkoa suunnittelualueella ei todettu.

Kuva 5. Länteen järvelle päin (vasemmalle) pohjoispään harjut ovat hyvin jyrkkärinteisiä.

Kuva 6. Itään päin harjujakso on suppien muovaama ja loivarinteisempi.

Kuva 7. Pohjoispäässä harju muodostaa jyrkkiä ja korkeita, kasvillisuudeltaan karuja kumpareita

Kuva 8. Pohjoispään korkeimmilla kumpareilla (CIT) todettiin kangasajuruohoa.

Pohjoisosan rantavyöhyke on loivasti syvenevää hiekkapohjaista rantaa, joka on laajalti järviruo'on peittämää (Kuva 9.). Aivan rantalinjassa on todettavissa mm. nuottaruohoa ja jouhisaraa, jotka indikoivat alueen vesien aiempaa oligotrofisuutta. Järviruo'on leviäminen laajoiksi kasvustoiksi indikoi selvää ravinteisuuden lisääntymistä vesialueella. Vesi- ja rantakasvilajisto todettiin tavanomaiseksi rehevöityvien reittivesien lajistoksi. Suunnittelualueen pohjoisosien lintulajisto todettiin tavanomaiseksi kangasmetsien lajistoksi (mm. peippo, leppälintu ja talitiainen). Alueella todettiin palokärjen reviiri. Reviirin haltija viihtyi paljon rantavyöhykkeen tervalepissä (Kuva 10.). Uhanalaisia lintulajeja ei todettu. Liito-oravaa, merkkejä liito-oravan oleskelusta alueella tai liito-

oravalle soveliasta elinympäristöä ei alueen pohjoisosissa todettu. Suunnittelualueen pohjoisosassa itäosan harjut ovat maisemallisesti merkittäviä.

Kuva 9. Suunnittelualueen matalaa ja rehevöitynyttä pohjoisrantaa.

Kuva 10. Palokärki seurasi inventoijaa suunnittelualueen pohjoisosan rantalepissä.

Kuva 11. Suunnittelualueen keskiosan loivaa Leikonlahden rantaa pohjoisesta kuvattuna.

Kuva 12. Leikonlahti etelästä pohjoiseen kuvattuna.

Suunnittelualueen keskiosat ovat loivaprofiilista harjumaata. Ranta on hiekkainen ja hiekkapohjainen ja muodostaa pienen lahden etelä- ja pohjoisosien rantojen väliin (kuva 11.). Varsinaista luonnonsuojelulain tarkoittamaa hiekkarantaa ei kuitenkaan todettu. Niukka vesikasvilajisto ja rantalajisto indikoivat veden oligotrofisuutta. Vesi- ja rantakasvilajisto todettiin tavanomaiseksi oligotrofisten ja dys-oligotrofisten vesien lajistoksi. Rannassa on kaksi paljon käytettyä nuotiopaikkaa penkkeineen (Kuva 12.). Rantavyöhykkeen takana harjurinne nousee loivaprofiilisena suunnittelualueen itäosaa kohti. Aivan itäosassa harjurinne on jyrkkäprofiilisempi mutta ei niin jyrkkä ja korkea kuin pohjoisosiltaan (Kuva 13.). Harjurinteen ja loivan rantavyöhykkeen välissä kulkee yksityistie (Kuva 14.). Itäosien harjun metsämaa on harvennettua keski-ikäistä määntymetsää, jonka kenttäkerroksen kasvilajisto indikoi tuoretta kangasta (MT). Harjun kasvilajisto todettiin tavanomaiseksi tuoreiden kankaiden kasvilajistoksi, uhanalaisia tai rauhoitettuja lajeja ei todettu. Myös lintulajisto todettiin tavanomaiseksi kangasmetsien lajistoksi

eikä uhanalaisia lintulajeja todettu. Liito-oravaa, merkkejä liito-oravan oleskelusta alueella tai liito-oravalle soveliaista elinympäristöä ei todettu suunnittelualueen keskiosissa.

Kuva 13. Suunnittelualueen keskiosassa itäreunan harjuriinne on matala ja varsin loiva.

Kuva 14. Harjujakson ja rannan välissä kulkee tie koko suunnittelualueen läpi. Kuva etelään.

Suunnittelualueen rantavyöhyke on etelä- ja pohjoisosalta jyrkkäprofiilinen ja keskiosalta loivaprofiilinen. Suunnittelualueen eteläosan rannan ja sitä seuraavan metsämaan profiili ei kuitenkaan ole niin jyrkkä eikä maaperä nouse niin korkealle veden pintaan nähden kuin alueen pohjoisosassa. Eteläosan rannat ovat pyöreäkivistä harjusoraa (Kuva 15.). Rannasta itään päin mentäessä harjujakso kohoaa loivasti kumpuilevana muodostaen selvästi todettavan harjurinteen alueen itäreunassa (Kuva 16.). Aivan suunnittelualueen eteläosassa (Maunu) (osin optiolauetta 1, LIITTEET, Kartta 2.) on veneranta ja aluetta on myös rakennettu (Kuvat 16. ja 17.).

Kuva 15. Maunun kivistä harjusorarantaa suunnittelualueen eteläosassa.

Kuva 16. Maunu rakennettua aluetta. Maasto on alavana kumpuilevaa harjujaksoa.

Suunnittelualueen kaakkoiskulmassa (osin optioaluetta 1, LIITTEET, Kartta 2.) harjumaa painuu varsin alas, lähemmäs Saimaan vedenpinnan tasoa. Tälle alueelle on muodostunut suo (isovarपुरäme), joka on ojitettu ja rämeen vedet on johdettu alueen läpi kulkevan tien ali Saimaaseen. Kuivaamisen ansiosta puusto rämeellä on kookasta ja räme on vähitellen muuttumassa

suunnittelualueen osalta kosteapohjaiseksi tuoreeksi kankaaksi (Kuva 18.). Eteläosan kivisen rantavyöhykkeen kasvilajisto todettiin melko niukaksi, ja lajisto indikoi oligotrofista vettä (hieman nuottaruohoa ja rantavedessä jouhisaraa). Eteläosan metsämaat todettiin keski-ikäistä mäntyä kasvavaksi tuoreeksi kankaaksi (MT), jonka kasvilajisto todettiin tavanomaiseksi kangasmetsien lajistoksi. Rakentamisen vuoksi alueella todettiin myös kulttuuribiotoopeille tyypillisiä kasvilajeja. Suunnittelualueen eteläosan lintulajisto todettiin tavanomaiseksi kangasmetsien ja kulttuuribiotooppien lajistoksi (rannan rakennetulla alueella mm. västäräkki, harmaasieppo, räkättirastas ja mustarastas sekä itäosien kangasmetsissä mm. metsäkirvinen, peippo, leppälintu ja käki). Uhanalaisia lintulajeja ei todettu. Liito-oravaa, merkkejä liito-oravan oleskelusta alueella tai liito-oravalle soveliaista elinympäristöä ei todettu alueen eteläosissa.

Kuva 17. Yleinen veneranta suunnittelualueen eteläpäässä, Maunun koillissivulla.

Kuva 18. Suunnittelualueen kaakkoiskulman kuivattua isovarpurämettä.

Suositus. Leikonlahden suunnittelualueella ei todettu rauhoitettuja tai uhanalaisia kasvilajeja, uhanalaisia lintulajeja tai uhanalaisille lajeille (direktiivin IV(a) lajit) soveltuvia elinympäristöjä, jotka olisi erityisesti huomioitava maankäytön suunnittelussa. Suunnittelualueen pohjoisosan korkeat harjut ovat maisemallisesti merkittäviä (LIITTEET, Kartta 1.), jonka vuoksi ne olisi jätettävä nykytilaansa. Metsänhoidollisille toimenpiteille ei ole harjujaksolla rajoituksia. Maaperää ei kuitenkaan tulisi äestää tai laikuttaa esim. avohakkuiden jälkeen maisemallisista syistä sekä eroosion välttämiseksi jyrkillä rinteillä.

1. Pohjanhiekkä (LIITTEET, Kartta 2.)

Pohjanhiekkä (optioalue 2, LIITTEET, Kartta 2.) on pohjoiseen avautuva hiekkapohjainen ja hiekkarantainen lahti. Lahden rannasta maaperä nousee loivasti eteläkaakkoon. Loivassa harjusorarinteessä on todettavissa vanhoja rantaterasseja paikallistiehen asti, jonka jälkeen maaperä alkaa laskea loivasti Tyrysuon suuntaan. Maaperä on harjusoraa, kiviä maaperässä on melko vähän ja rannat ovat hiekkaa ja hiekkapohjaisia (Kuva 19.). Keskiveden rajasta tarkasteltuna rannat eivät kuitenkaan ole luonnonsuojelulain tarkoittamia hiekkarantoja. Pohjanhiekan alue on maaperän suhteen, morfologialtaan sekä biotoopeiltaan varsin yhtenäinen kokonaisuus (Kuvat 20. ja 21.). Alueelle on rakennettu paljon tiestöä, keveitä rakennelmia – mm. grillikatoksia – sekä paikoitusalueita sähkötolppineen (Kuva 22.). Rantarakentamista alueella ei ole.

Kuva 19. Pohjanhiekan hiekkarantaa pohjoiseen päin kuvattuna.

Kuva 20. Suunnittelualan MT/VT – männikköä pohjoiseen päin kuvattuna.

Kuva 21. Pohjanhiekan loivaprofiilinen suunnittelualue etelään päin kuvattuna.

Kuva 22. Suunnittelualue on laajalti muokattua aluetta. Kuvaussuunta etelään.

Pohjanhiekan suunnittelualueen metsät ovat keski-ikäistä, mäntyä kasvavaa tuoretta kangasta (MT). Paikoin on todettavissa kuiville kankaille tyypillistä lajistoa (VT) mm. lähellä rantaa. Kulttuurilajistoa alueella oli todettavissa mm. runsaan tiestön vuoksi varsin paljon.

Alueen kasvilajisto todettiin tavanomaiseksi tuoreiden ja kuivien kankaiden lajistoksi. Myös kulttuuribiotoopeille tyypilliset lajit todettiin varsin tavanomaisiksi. Rauhoitettuja tai uhanalaisia kasvilajeja alueella ei todettu. Alueen lintulajisto todettiin tavanomaiseksi kangasmetsien lajistoksi. Rantavyöhykkeessä todettiin västäräkin reviiri ja aivan eteläosassa rantasipin reviiri. Uhanalaisia lintulajeja ei todettu. Liito-oravaa, merkkejä liito-oravan oleskelusta alueella tai liito-oravalle soveliaasta elinympäristöä ei todettu alueen eteläosissa.

Rannoilla todettiin niukasti vesikasveja tai rantalajistoa. Todettu kasvilajisto indikoi oligotrofista vettä ja lajisto todettiin kokonaisuudessaan tavanomaiseksi. Uhanalaisia tai rauhoitettuja kasvilajeja ei todettu. Uhanalaisia lintulajeja ei myöskään todettu. Liito-oravaa, merkkejä liito-oravan oleskelusta alueella tai liito-oravalle soveliaasta elinympäristöä ei todettu Pohjanhiekan suunnittelualueella.

Suositus. Alueella ei todettu rauhoitettuja tai uhanalaisia kasvilajeja, uhanalaisia lintulajeja tai uhanalaisille lajeille (direktiivin IV(a) lajit) soveltuvia elinympäristöjä, muita luontoarvoja tai sellaisia luontotekijöitä, jotka olisi erityisesti huomioitava maankäytön suunnittelussa.

Tampereella 1.11.2020

Jouko Sipari

Jouko Sipari tmi

Katajikonkatu 1 F 19

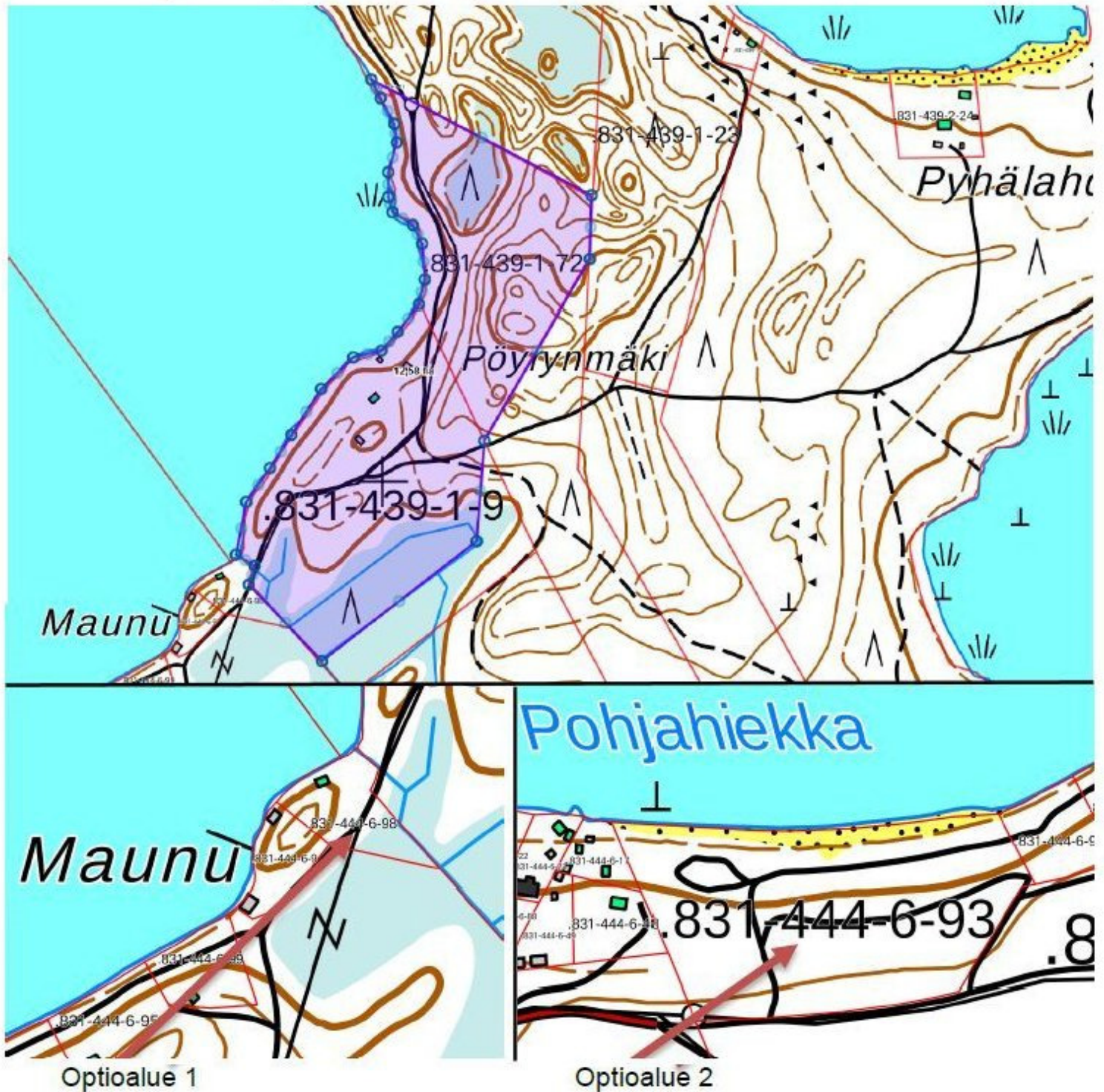
33820 Tampere

jouko.sipari@saunalahti.fi

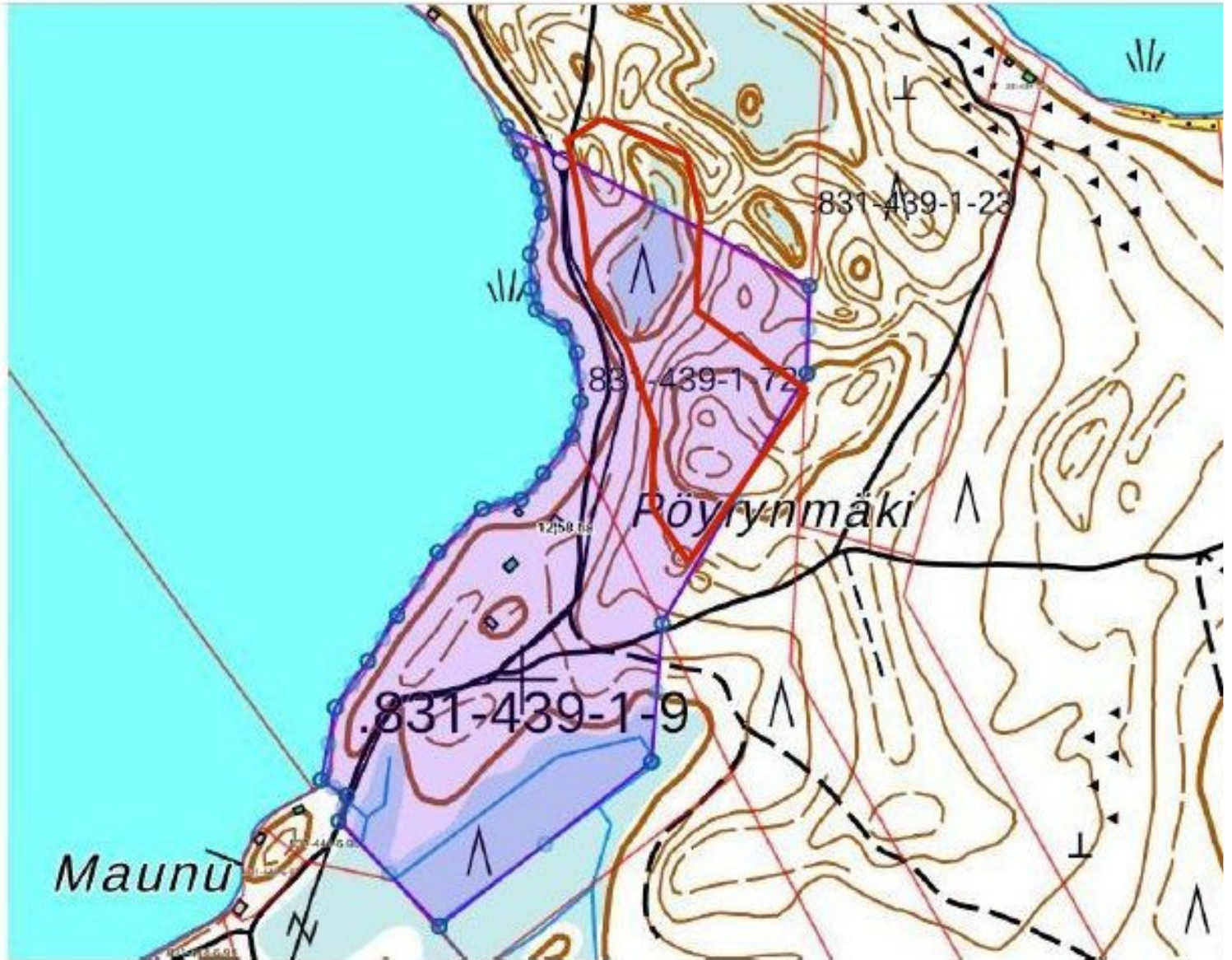
p. 040 - 70 44 750

LIITTEET

Kartta1. Leikonlahden ranta-asemakaavan suunnittelualue.
Maunun ja Pohjanhiekan optioalueet.

Kartta 2. Leikonlahti. Maisemallisesti merkittävä harjujakso suunnittelualueella.

= maisemallisesti merkittävän alueen rajausta suunnittelualueella